

фундаментального пізнання кожної з вищеназваних кримінально-правових обставин (із застосуванням, в тому числі, формально-логічного методу тлумачення юридичних норм).

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234114/conv/sp:max50:nav7:font2#n3074>.

Жук Ілона Василівна,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії
злочинності ННІ № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО ШАХРАЙСТВА, ВЧИНЕНОГО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Широкомасштабна збройна агресія Російської Федерації суттєво вплинула на стан економіки в Україні, негативним чином позначившись на функціонуванні всіх її ланок, зокрема, банківської системи. У цьому зв'язку особливої актуальності набувають питання забезпечення безпеки банківської діяльності, у тому числі її захисту від кримінально протиправних посягань.

Проведене компанією «KPMG International»¹ дослідження з питань шахрайства у банківській сфері засвідчило збільшення кількості випадків шахрайства, розмірів спричинених ними збитків, а також розширення типології шахрайських дій [1]. Крім того військова агресія РФ створила підґрунтя для подальшої криміналізації банківської системи, зокрема, збільшення кількості шахрайства, про що, приміром, неодноразово повідомляв Національний банк України [2]. Найбільш розповсюдженими є випадки заволодіння грошовими коштами з використанням емітованих банками платіжних карток, як-от «фейковий збір коштів на допомогу», насамперед на підтримку Збройних сил України.

До прикладу, вироком Галицького районного суду м. Львова Особа_1 була засуджена за ч. 3 ст. 190 КК України за вчинення наступних дій. 12.04.2022 Особа_1, маючи умисел на заволодіння чужим майном шляхом незаконних операцій із використанням електронно-обчислювальної техніки, використовуючи акант в соціальній мережі «Facebook», під виглядом збору коштів на лікування та реабілітацію як військовослужбовцю ЗСУ, заволодів грошовими коштами потерпілої особи в загальній сумі 24915 грн., котрі остання перерахувала на банківську картку, відкриту на ім'я Особи_1. Судом винному було призначено покарання у виді трьох років позбавлення волі [3].

Наведемо для порівняння інший приклад, у якому не йдеться про шахрайство (судом дії винного були правильно кваліфіковані як крадіжка). Так,

---

¹ Глобальне дослідження KPMG у банківській сфері було проведене у період листопад 2018 року – лютий 2019 року у 43 роздрібних банках, 13 з яких розташовані у країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону, 5 – в Америці і 25 – у Європі, на Середньому Сході та в Африці (ЕМА). 18 з цих банків мали дохід понад 10 млрд дол. США, а 31 банк мав понад 10 000 співробітників у різних країнах світу.

вироком Старокостянтинівського районного суду Хмельницької обл. Особа_2 була визнана винною за вчинення декількох епізодів крадіжки грошових коштів. Зокрема, 05.05.2022 Особа_2, перебуваючи в приміщенні будинку Особи_1, усвідомлюючи, що банківська картка є офіційним документом та містить обов'язкові реквізити, і за допомогою неї можливо вчинити крадіжку грошових коштів, викрала з серванту банківську картку, емітовану на ім'я Особи_1. В подальшому Особа_2 використала цю картку для незаконного заволодіння коштами потерпілого шляхом проведення транзакцій по зняттю готівки з банкомату, після чого повернула викрадений офіційний документ на місце. Подібні дії Особа_2 вчиняла декілька разів, заподіявши потерпілому матеріальної шкоди на загальну суму 22800 грн. Особа_2, серед іншого, була засуджена за крадіжку, вчинену повторно в умовах воєнного стану (ч. 4 ст. 185 КК) до покарання у виді п'яти років позбавлення волі [4].

Слід взяти до уваги, що суд кваліфікував дії винного за ч. 4 ст. 185 КК на підставі положень Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» від 3 березня 2022 року № 2117, яким була встановлена більш сувора відповідальність за викрадення майна в умовах воєнного або надзвичайного стану. Санкцією ч. 4 передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років. До моменту набрання чинності зазначеним законом такі дії кваліфікувалися за ч. 2 ст. 185 КК як крадіжка, вчинена повторно (найбільш суворий вид покарання – позбавлення волі на строк до п'яти років). Однак ст. 190 КК «Шахрайство» ці зміни не торкнулися, і покарання за вчинення шахрайських дій в умовах воєнного стану наразі залишилось у визначених раніше межах.

Наведемо інший приклад банківського шахрайства. 28.04.2022 знайомі між собою Особа_1 та Особа_2 перебували біля магазину «Малинка». В цей час вони зустріли раніше незнайомого їм Особу_4, який передав їм свою банківську картку з метою купівлі ними продуктів харчування. В цей час у Особи_1 та Особа_2 виник умисел, направлений на заволодіння за допомогою зазначеної банківської картки грошовими коштами, що належать Особі_4. З цією метою вони попрохали Особу_4 назвати їм ПІН-код належної йому банківської картки. Особа_4, будучи введеним в оману, добровільно назвав ПІН-код. Після цього Особа_2 та Особа_1 направились до банкомату та здійснили банківське перерахування грошових коштів у сумі 20000 грн. з картки потерпілого на картковий рахунок, що належить Особі_1, а також зняли грошові кошти в сумі 5000 грн. Подібні дії Особі_1 вчинила декілька разів, що було кваліфіковано судом як шахрайство, вчинене повторно за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 190 КК), та за Особі_1 було призначене покарання у виді позбавлення волі строком на два роки [5].

Отже, як ми бачимо з прикладів судової практики, наразі (тобто в умовах воєнного стану) заволодіння грошовими коштами шляхом проведення транзакцій по зняттю готівки з банкомату за умови знання PIN-коду до банківської картки, кваліфікується як крадіжка і тягне покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років. Тобто, це діяння є тяжким злочином. Водночас подібне заволодіння грошовими коштами шляхом

проведення транзакцій по зняттю готівки з банкомату, однак з використанням обману (щоб отримати доступ до банківської картки, дізнатися її PIN-код тощо) кваліфікується як шахрайство – ст. 190 КК, ч. 1 якої передбачає найбільш суворим видом покарання обмеження волі на строк до трьох років, тобто, вважається кримінальним проступком. Неспіврозмірність цих покарань при схожості кримінально протиправних діянь є очевидною. Не викликає сумнівів необхідність правового врегулювання ситуації, що склалася. Одним із способів вирішення проблеми є доповнення ст. 190 КК тією ж особливо кваліфікуючою ознакою «вчинення діяння в умовах воєнного або надзвичайного стану», хоча з приводу самих змін у КК щодо «посилення відповідальності за мародерство» та їх доцільності точиться чимало дискусій у правничих колах.

Список використаних джерел

1. Дослідження питань шахрайства у банківській сфері. KPMG, 2019. URL: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/12/Global_Banking_Fraud_Survey.pdf.
2. Шахрайські схеми у період дії воєнного стану. Національний банк України. URL: <https://promo.bank.gov.ua/fin-defense/#section-25>.
3. Вирок Галицького районного суду м. Львова від 19 вересня 2022 року у справі № 463/5714/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106402580>.
4. Вирок Старокостянтинівського районного суду Хмельницької обл. від 22 вересня 2022 року у справі № 683/1542/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106378936>.
5. Вирок Заводського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської обл. від 22 вересня 2022 року у справі № 208/3618/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106387465>.

Задоя Костянтин Петрович,
професор кафедри кримінально-правової
політики та кримінального права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, кандидат
юридичних наук, доцент

СПРАВА ШИШИМАРІНА: ЯКІ ВИКЛИКИ СТОЯТЬ ПЕРЕД УКРАЇНСЬКОЮ СУДОВОЮ ПРАКТИКОЮ В СПРАВАХ ПРО ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ?

Збройний конфлікт, який розпочався у 2014 році між Україною та Російською Федерацією, породив абсолютно нову для української судової практики категорію справ, а саме – справи про воєнні злочини. Воєнні злочини, що по своїй суті є серйозними порушеннями міжнародного гуманітарного права, караються за кримінальним правом України згідно зі статтею 438 КК («Порушення законів та звичаїв війни»). До початку широкомасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, яке розпочалося 23 лютого 2022 року, українські суди вже постановили декілька обвинувальних вироків за вказаною статтею. Вирок Солом'янського районного суду м. Києва від 23 травня 2022 року у справі № 760/5257/22 щодо військовослужбовця